

Forsker-praktikernetværksmøde

Onsdag d. 9. oktober 2013

EUD før og nu – erhvervsuddannelsesreform i historisk lys

Christian Helms Jørgensen, RUC

Elevernes uddannelsesvalg og valgkompetence

Problemet: det tidlige uddannelsesvalg

Reform på reform: eller 'så smurte hun det med tjære og så blev det meget værre ...'

Den lange vej fra EFG basisår til reformens nye basisår: étårige, brede grundforløb med et gradvist uddannelsesvalg

Erhvervsud

valgsvalg

Uaglært til fremtiden

– Bedre og mere attraktive erhvervsuddannelser

” Enklere

Den nuværende mæssige de 10

De to pro

Der o

(F Oktober 2013

ensigts- hvilken af

de unge

ne bedre tid efter 30 uger

nelser 2013:16)

Regeringen

Erhvervsuddannelsernes svaghed. Det tidlige uddannelsesvalg

Det skal være lettere for unge i 9. og 10. klasse at vælge en erhvervsuddannelse. Det skal ikke længere være sådan, at de unge fravælger erhvervsuddannelserne, fordi de ikke ved præcis, hvad de vil.

I dag fravælger mange erhvervsuddannelserne, fordi de virker uoverskuelige og typisk forudsætter, at de unge skal vælge deres specifikke erhverv, før – eller kort tid efter – at de starter. Dette krav stilles ikke på samme måde til dem, der vælger en gymnasial uddannelse.

Fremover skal de unge kunne starte på en erhvervsuddannelse, selv om de ikke er fuldt afklarede om, hvilket job de stiler efter. Der skal være færre og bredere indgangsforløb. Grundforløbet skal give bedre tid til at gøre eleverne klar til at træffe valg om specifik uddannelse. Og en erhvervsuddannelse skal være en god mulighed for at læse videre på en videregående uddannelse.

hove
forts
udda
målr

Fo

Fø

Kro

Su

Me

Dy

Ma

Træ

Bil

annelserne

Erhvervsuddannelsernes svaghed: *Det tidlige uddannelsesvalg*

"Den nuværende struktur medfører, at de unge for tidligt, og ofte uden at have en realistisk baggrund, skal vælge en faglig uddannelse. Erhvervsvalget træffes allerede ved indgåelse af læreforholdet, uden at de unge har haft en reel mulighed for at vurdere konsekvenserne af valget. "

"Der er under uddannelsesforløbet ringe eller ingen mulighed for overgang til andre parallelle uddannelser. "

"De unge båses således allerede fra begyndelsen ind i ret snævre uddannelses- og erhvervsmæssige rammer."

(Betænkning nr. 612 om erhvervsfaglige grunduddannelser 1971:36)

Derfor blev der i 1976 indført et basisår

på de ErhvervsFaglige Grunduddannelser

“ Den faglige del af uddannelsen inden for de enkelte uddannelseslinjer indledes med en bred faglig orientering og undervisning, og ved afslutningen af denne undervisning må eleven vælge et mere begrænset fagligt uddannelsesområde med den dertil svarende fagkombination. Under det videre uddannelsesforløb vælger eleven stadig snævrere uddannelsesområder (grene eller fagspecialer). ”

(Betænkning nr. 612 om erhvervsfaglige grunduddannelser 1971:36)

Gennem 1980
af eleverne
kobling m

Reformen i

"Uoversku

- Færre
- Vejle

1. Skole

- Vejl

- Gro

De nye erhvervs-uddannelser

kun 1/3
nge

Primært vejledning

1. skoleperiode har uddannelsesvejledning og erhvervsintroduktion som sit primære mål, og derved adskiller den sig fra det, man tidligere har kendt i erhvervsuddannelsessystemet. Den overordnede hensigt med 1. skoleperiode er at gøre eleverne mere sikre i deres valg af uddannelse.

og de får en forsmag på hvordan det vil føles i de inden for diverse brancher.

Flere valgmuligheder

På grund af vejledningsaspektet er 1. skoleperiode ikke bindende for det uddannelsesforløb. En gennemført 1. skoleperiode er principielt adgang

Hvordan gik det med Reformen efter 1991 ?

Første skoleperiode kunne springes over indenfor nogle fagområder

Skolerne etablerede mono-faglige 1.skoleperioder "jernskolerne"

Fra 1995-6 blev første skoleperiode gjort frivillig.

Uddannelsesredegørelse 1997:

"den 1. skoleperiode er et frivilligt, fleksibelt vejledningsforløb"

Efter reformen i 1991

Første skoleperiode fik karakter af et forkursus for de 'svageste' og mest uafklarede unge.

"Det har været en udbredt opfattelse, at 1.skoleperiode er devalueret gennem den omstændighed, at en række uddannelser har fravalgt 1.skoleperiode som valid adgangsvej"

("1.skoleperiode i erhvervsuddannelserne" Undervisningsministeriet 1993, s.68):

Optakten til Reform 2000

1998-99, 1. samling - L 90 BEH1 onsdag 2 december 1998, Tale 13,

CHRISTINE ANTORINI (SF):

"Med færre indgange vender man tilbage til nogle af de gode principper i den gamle EFG-lov om et basisår inden for nogle hovedområder. Det vil gøre erhvervsuddannelserne mere overskuelige for unge, når de skal vælge uddannelsesretning, og det kunne også give de unge mulighed for at prøve forskellige beslægtede fag inden for et hovedområde, før de vælger den endelige linje."

Optakten til Reform 2000

1998-99, 1. samling - L 90 BEH1 onsdag 2 december 1998,

Fortsat modstand mod brede afklarende forløb

Venstre:

"... specielt på håndværksområdet er der behov for at få lærlinge hurtigt i gang med den faglige del af uddannelsen, og de afklarede, praktisk orienterede unge er også interesseret i at komme i gang hurtigst muligt efter folkeskolen. "

Undervisningsministeriet

Om behovet for en stor reform

De unge bliver mere individualiserede og forskellige!

- Unges uddannelsesvalg handler om identitetssøgning
- De unge vil vælge selv og sammensætte deres egen uddannelse.
- De unge zapper i søgningen efter noget personligt meningsfuldt.
- Hvis den først valgte uddannelse ikke viser sig at svare til forventningerne, dropper de ud og vælger om.
- Behov for flere individuelle valgmuligheder

Reform2000: modulisering og "den personlige uddannelsesplan":

Den enkelte elev kan selv vælge moduler og skræddersy sin egen uddannelse.

Hensigt: når eleven selv får lov at vælge sin uddannelse, så må flere af dem gennemføre deres helt egen uddannelse.

Efter reformen i 2000 fortsatte frafaldet med at stige

“Flere af de svage elever har særligt vanskeligt ved at håndtere reformens krav om ansvar for egen læring samt de forskellige valgmuligheder, som eleverne stilles overfor”

Evaluering (Undervisningsministeriet og TI 2001, side 120)

- Uafklarede elevers vanskeligheder med at håndtere mange valg.
- Den brede grunduddannelse udpeges som årsag til frafald, fordi eleverne skal afprøve fag, som eleverne ikke har valgt.
- Mangel på kontinuitet og sammenhæng i det sociale miljø.
- Reformen synliggjorde vanskelighederne i unges uddannelsesvalg

Parallelt spor: **vejledningsforløb i/udenfor erhvervsskolerne**

- **EIFU**: Erhvervsintroducerende kurser for unge fra 1980erne
- **Ti og hi**: tekniske/ handelsskolars introduktionsforløb (5 - 40 uger)
- **Ujf**: Uddannelses- og jobkvalificerende forløb på erhvervsskoler

Vejledningsreformen i 2004

- Etablering af Ungdommens Uddannelsesvejledning
- Uafhængig af institutionsinteresser - i kommunalt regi
- Skal støtte de unges ageren på "et frit uddannelsesmarked".

Lovgivning om **individuelle uddannelsesplaner** i folkeskolen

- Kobles senere til aktiveringspligt og uddannelsespålæg
(ungepakkerne)

Politisk ideal for unges uddannelsesvalg

- Baseret på forestillinger om individuelle, langsigtede valg
- Valg er baseret på rationelle overvejelser af egne præferencer og det fremtidig udbytte af egen investering i uddannelse.
- Knyttet til skabelsen af et uddannelsesmarked
- Ungdomsuddannelsen ses som et middel for unge til opnåelse af fremtidige mål.
- Valg og vejledning ses som en selvstændig aktivitet løsrevet fra andre livssammenhænge (uddannelse, fritid og familie).

Unge uddannelsesvalg er mere end en målrational beslutning

- Valg er ofte flertydige, situationsbestemte og foreløbige.
- Valg kan handle om at håndtere ambivalenser, for eksempel mellem at søge tryghed og at søge udfordringer.
- Valg bygger ofte på følelsesmæssige besættelser, ubevidste impulser og projektioner af håb og lyst - ikke '*information*'.
- Tiltrækning og lyst er ofte knyttet til kropslige, sanselige oplevelser og følelsesmæssig identifikation - som opstår i uforudsete situationer.
- Valg kan have form af 'ikke-valg' hvor beslutninger udskydes eller fortrænges.

Derfor behov for at se uddannelsesvalg som en stadig læreproces knyttet til udvikling af valgkompetence.

..... tilbage til erhvervsuddannelsernes reformer

Globaliseringsudvalget: fokus på erhvervsuddannelsernes problemer

Østerlundudvalgets rapport (s.91): tilbagetog fra R2000.

- Eleven skal tidligt møde faget for at blive jobparat og mindske frafaldet.
- Mere stabile sociale rammer om undervisningen med fast strukturerede forløb, der rummer færre valgsituationer.
- Undervisningen i alle fag skal være så praksisnær som muligt
- *Ny Mesterlære* blev (gen-) indført.
- De almene fag begrænses mest muligt i grundforløbet.

(Udvalget om fremtidssikring af erhvervsuddannelserne 2006)

Hvor er vi så henne nu ?

Lagglært til fremtiden

Problemet er det tidlige uddannelses- og erhvervsvalg

– Bedre og mere "Enklere struktur og mere overskuelighed"

- *Ikke det specifikke fag, men et bredt hovedområde*
- *Grundforløb (basisår) på ét år: bedre tid til afklaring*
- *Mere overskuelige valg.*
- *Kendskab til flere forskellige fagområder*
- *Mere overskuelig struktur*

Oktober 2013

Spørgsmål til historien

Hvorfor ser vi tendenser til at uddannelsespolitikken kører i ring?

Løsninger der på et tidspunkt ses som løsning, udpeges på et andet tidspunkt som årsag til problemerne.

Tidligere afprøvede løsninger genindføres - men uden at lære af de tidligere erfaringer?

For eksempel skift mellem

- Brede grundforløb med afklaring og vejledning
- Fagspecifikke forløb og et hurtigt møde med faget.

Der er gode pædagogiske argumenter for begge dele!

Historiske pendulbevægelser i uddannelsespolitikken

Det tidlige erhvervsvalg fører til fejlvalg og frafald

- Indførelse af brede grundforløb og basisår med et gradvist uddannelsesvalg.
 - De brede grundforløb virker demotiverende for elever, som mener de er afklarede og søger et bestemt fag.
 - Opdeling af eleverne (af/uafklarede) og frivilligt afklaringsforløb.
 - Frivillige afklaringsforløb får lavstatus og vælges fra.
- Indførelse af hurtigt møde med faget og tidligt erhvervsvalg

Spørgsmål:

Hvad er alternativet til uddannelsespolitikken pendulbevægelser?

Mit forslag: at forstå og håndtere de pædagogiske dilemmaer

Hvordan udvikle unges valgkompetence samtidig med at de kvalificerer sig fagligt?

Hvordan opnå fordelene ved brede indgange og et gradvist uddannelsesvalg og samtidig fastholde motivation og status?

Disse dilemmaer kan ikke løses ved generelle politiske tiltag,

De må håndteres i lyset af mulighederne i den konkrete situation

Med brug af en professionel erhvervspædagogisk kompetence.

Slut og tak for opmærksomheden!

Reformernes historie

Birgitte, Birgitte Begøje,

fik ondt i sit ene øje.

Så smurte hun det med fløde,

så begyndte det at bløde.

Så smurte hun det med tjære,

så blev det meget værre.

Så smurte hun det med blæk,

så gik det hele væk!

